

42

OVIMOC on D. E. 3000 omilland

DISSERTATIO GRADUALIS
LOCA QUÆDAM NOVI TE-
STAMENTI

omillivno onterus3
IN VERSIONE SVECANA

EMENDATIONIS
INDIGA VEL MINUS
SISTENS,

QUAM

Venia Ampliff. Facult. Philosoph. in Regia
Academia Aboënsi,

MODERANTE

MAX. REVER. atque CELEBERRIMO VIRO

D: NO ISAACO ROSS,

S. S. L. L. PROFESS. Reg. & Ord.

Publico examini subicit

DAVID SEVONIUS,

NYLANDUS.

IN AUDIT. MAJORI DIE XXVII. JUN. ANNI MDCCLXIII.

H. A. M. S.

amillivob

ABOÆ, Impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

Amplissimo atque Consultissimo DOMINO,
D:NO EMANUELI
DEUTSCH,
Secretario Regiæ Cancellariæ gravissimo.

Plurimum Reverendo at-
D:NO DAVIDI
Oeconomo Templi Cathedra-
avunculis mihi ut carissimis, ita summo

Maximi Vestri in me favoris, paternæque instar
cet illis omnique nitore destitutas, Vobis Avunculi Opti-
mentum, gratissimum animum declarare. Illas vero
quæ faveatis, est quod sperans enixe rogo. Meum e-
publicæ emolumentum, atque Nostrorum omnium sola-
vovebitque

AVUNCULI
N O M I N U M

devotissimus
DAVID

Admodum Reverendo atque Præclarissimo DOMINO

**D. NO JOHANNI
DEUTSCH,**

*Ecclesiæ Hitolensium Pastori vigilantissimo & adja-
centis Districtus Præposito adcuratissimo,*

NEC NON

Consistorii Viburgensis Adseffori æquissimo.

que Clarissimo VIRO

DEUTSCH,

lis Aboënsi vigilantissimo.

animi veneratione ad cineres prosequendis.

*curæ, memor, non possum non pagellas has, levissimas li-
mi Sacras facere, nisque, cum aliud quod offeram desit hosti-
benigne ut adshiciatis, mihique in posterum, ut hucus-
rit calida fundere suspiria, velit D. O. M. Vos in Reiz-
tium, diu sospites atque incolumes servare. Sic rovet,*

**CARISSIMI
VESTRORUM**

cultor
SEVONIUS, DAVID

Dem Ehrwürdigen und Wohlgelartthen Herrn,
Herrn CARL GUSTAV LEISTENIUS
Wohl-mericirten Sacellano in Bierno,
Meinem Hochgehrten Vetter.

Dem Würdigen und Wohlgelartthen Herrn/
Herrn PETER WIDQVIST,
Wohl-mericirten Adj. Minist. in Kiskä,
Meinem für dieses lieben Informatori nun aber Hochge-
ehrten Freunde und Gönner.

Dem Ehrenbesten und Kunsterfahrenen Töpfer/
Herrn CARL DEUTSCH,
Meinem Liebsten Mutter-Bruder.

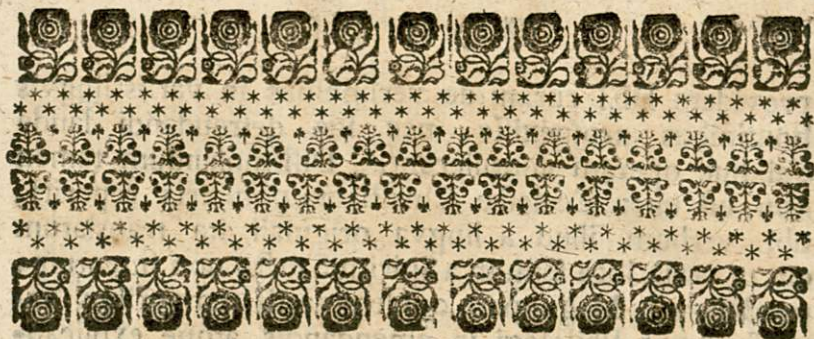
Die große Günst und Gewogenheit/ welche Sie
meine Herrn/ mir allezeit erzeiget haben/ ver-
bindet mich anjeho zu einer öffentlichen und
demütigen erkentlichkeit. Ich kan dahero nicht
unterlassen/ Ihnen/ Diese Academische probe zu de-
diciren, um meinem demüthigen/ respect dadurch zu
bezeigen/ welche für Ihnen in meinen Herzen hege.
Ubrigens lebe Ich der vester zuversicht/ Sie werden
weiter und hinsturo mich mit gewöhnlicher Günst so wie
bisheru stets/ begegnen und umfassen. Verharre

Meiner Hochgehrten Herrn und Liebsten Mutterbruder

Ihro

Demüthiger Diener,
DAVID SEVONIUS

PROOEMIUM

Admiranda quidem est DEI sapientia, cujus in sacris pandectis plenissima reperiuntur vestigia; stuporem vero magnum nobis immittit amoris ejus, quo nos complectitur, sincerissimi pia consideratio. Rationes adsunt gravissimæ. Ille nos omnes Filii unigeniti sanguine a peccatis in æternum puniendis, atque morte, semper duratura, redemit. Ille nos barbara gente natos, præ cæteris gentibus elegit atque in fœdus recepit. Ille nobis revelavit voluntatem suam per verbum scriptum, quod in Sacris Bibliis reperitur. Hoc lucerna animæ: hoc potentia ad salutem: hoc fauciatis fons solatii, hoc norma & regula credendorum atque agendorum. Ad hujus inexhaustum thesaurum omnibus patet patebitque aditus. Cumque non omnibus datum sit adire Corinthum id est, ipsos degustare fontes Hebræos & Græcos, maximi utique beneficii divini loco habendum,

providam DEI curam de versionibus in variis lingvis hominibus prospexisse, nec sua defraudandi laude qui huc operam contulerunt. Dissimulandum tamen non est intra Ecclesiæ Christianæ pomeria reperiri, ubi verbum illud a lingua originali ita translatum est, ut varia loca sensum a Spiritu Sancto non intentum, producant. Magnopere quidem variis temporibus varii sudarunt Philologi in emendandis atque explicandis versionibus Biblicis; sed emendationes hæ, nescio qua causa, potius in libris Bibliothecis publicis atque privatis inservientibus, inclusæ servantur, quam ut ex iis nova atque a nævis repurgata conderetur versio, atque vulgo traderetur, qui sic consummatiore frui posset. Nec tamen hoc de omnibus versionibus Sacri Codicis dicendum. Testantur enim Philologi, versionem Danicam, Anglicam, Belgicam ut & recentem nostram Finnicam, palmam reliquis præripere. Ex versionibus Germanicis, quæ quidem plures sunt, Biblia Veimarensia atque Stadensia maxime Francio Laudantur atque commendantur, vid. Observ. Biblicas p. 357, 361 &c. Emendationes atque observationes Biblicæ in Germania prodire magno numero, quas recensere prolixum foret. Præter DASSOVII Colleg. de Emphasi vocum & phrasium Hebraicarum &c. & Franckii observ. Biblicas, aliorumque commemorasse tantummodo juvabit Doct. JOH SAUBERTUM, Theolog. & Antistitem ALTDORFINUM, vastum in hac materia, cum viveret, conscripsisse opus (quod ALTDORFII ann. 1694 in 4:o edidit Doct. JOH FABRICIUS ubi plurima scripturæ dicta emen-

emendantur. At! quid de Bibliis nostris vernaculis sentiendum? fateri debent omnes, qui se studio Philologico consecrarunt, a textu originali illa ita aliquando differre, quamvis in rebus minoris momenti, ut ei fere opponi videantur. Jam dudum insignes in Svecia Philologi hoc agnoverunt, quare etiam huic medendæ rei, varia ediderunt scripta. Brevitatis causa unicum tantum ex his nominabimus: Anno 1699 Anonymi cujusdam (Auctore Pering. Ujebstad/ ut Senator Cancellii Regii de Stjernman, in Centuria I, pag. 28, Anonymorum ex scriptoribus gentis Svio-Gothicæ &c. ostendit) prodiit scriptum sub rubro: Anonymi seu incerti Auctoris oförgripelliga observationer angående Ewenska Bibel version &c. quæ in nonnullis Privatorum Bibliothecis servantur. Nominatus Auctor his contendit, vel integra comata, vel partem quandam, quibusdam locis in versione nostra abesse, vel parenthesis, qua caret textus originalis, appositam esse, ut Jer. XXXIII: 15. Accusat translatores non adtendisse rationem accentuum, unde factum sit ut verba transponerentur, ut Num. XIII: 17 ubi exstat: och Hosea Nunson kallade Moses Josua: ubi tamen ita sonare deberet: och Moses kallade Hosea Nunson/ Josua. Alternari personas, ut Deutr. XXIX: 5. Jud. V: 8. Jud. XIII: 13, 14. Num. XII: 12. Jer. XLII: 12. Multa verba male translata esse, ut Act. XXIII: 23, 24. ubi Resenärer/ ponitur pro Rottare/ Farkost pro döf/ Wijnbår pro Winderufwor: Num. VI: 3. herdastaf pro Wagnstifstet. Jud. III: 31 Mantel pro Sångtåcte XIV: 18.

Smör och Mjölk (quomodo enim biberet Butyrum
 Sifera) Harpa pro Zithara 1. Cor. XIV: 7. Döttrar
 pro Byar och Städer Num. XXI: 25. Jer. L: 42.
 Textum Svecanum adversari Originali ut Act. XII:
 25 (quam nunc emendamus) Jud. XX: 1 Jud. V:
 17 & Deutr. XXI: 12. ubi: låta naglarna våra/
 pro quo Svecus: omfåra naglarna. Multa item ab-
 surda occurrere, sic de cicadis dici: Joël. II: 9. De
 skola rida omkring Staden. Slå ihjäl Själén Deut:
 XIX: 11. XXII: 26 nec meliori jure dici: Deutr.
 XXI: 13 Sof når Henne och tag Henne til Ålta/
 quasi concubitus anteiret matrimonium & alia ejus-
 modi. His & aliis ab auctore breviter allatis, §. 13.
 atque ipsas observationes sequentia claudunt verba:
 versionen, den Svenska / är så illa verterad, at
 jag kan wisa in libris historicis, där texten aldra-
 lättast är / inom 20 eller 30 blad / mera än tusen-
 de fel. Possunt quidem multa excusari, immo plera-
 que a Raithio, acerrimo translationis Lutheri vindi-
 ce, pro ipso allata ad Svecum nostrum quadrant, nec
 ignoro nasutiores interdum sequentium temporum e-
 mendatores esse in B. Megalandrum, & eos, qui il-
 lum sequuti sunt, quod de Sveco interprete utique
 verum est. Plura quidem hanc in rem adferri pos-
 sent, nisi verendum esset illos, quibus antiqua cordi
 sunt, nimis offendi. Sed omittimus hæc ingrata, at-
 que ex intimo pectore gratulamur nobis de benigna
 effectione Statuum Regni Sveciæ, qui, vi postulati ve-
 Venerandi Cleri, atque aliorum, emendam atque a
 vitiis repurgatam versionem Biblicam nobis promise-
 re:

re. Largiatur DEUS suam gratiam iis omnibus; qui huic negotio auxiliatrices præbent manus. Interea B. L. accipe hæc, quæ Tibi jam sistuntur brevia cogitata in loca quædam Novi Testamenti, atque ut illa, benigna, qua soles perstringas censura, est, quod qua decet observantia, expetimus.

Loc. I. Act. XII: 25.

T. O. Βαρναβας δε και παυλος επιστρεψαν εξ ιερουσαλημ.

V. S. Men Barnabas och Paulus foro igen till Jerusalem.

N. E. Men Barnabas och Paulus wände till baka ifrån Jerusalem.

LUTHERI Germ. non minus quam versio Svecana memorabili omnino hic laborant vitio. Erroris procul dubio causa fuit, quod quidam Codices, quos enumerat Millius, pro ἐξ legant εις ιερουσαλημ quos & editiones quædam sequuntur. Sed perperam id fieri & emendandas istas versiones esse, argumentis patet evidentissimis. Primo nimirum impingunt in fidem Historiæ manifestissime. Dicit namque illa missos Paulum & Barnabam Hjerosolymam, ut pecuniam pro egenis Antiochiæ Act. XI: 30 collectam deferrent, hocque perfunctos officio eo, unde venerant, Antiochiam reversos. Deinde lectio præfens εις ιερου-

σαλήμ repugnat plerisque, iisque antiquissimis & probatissimis Codicibus. Unde interpretatio quæ lectioni, per regulas Critices spuria, innititur, non potest non falsa esse & vitiosa. Denique reperiuntur manuscripta, quæ legunt ἐξ Ἱερουσαλήμ εἰς ἀντιόχειαν, adeoque paulo plenius quam pleraque reliqua. Sic legisse videtur SYRUS qui Textum Originalem transfert: *reversi sunt Hierosolyma Antiochiam.* Quomodo additamentum Illud: εἰς ἀντιόχειαν irrepperit, nunc non disquirimus. Satis nobis sit vel sic nostram sententiam confirmari.

Loc. II. Luc. XXII: 25.

T. O. οἱ βασιλεῖς τῶν ἔθνῶν &c.

V. S. Verldslige Konungar regera/ och de som magtena hafwa/ kallas Nådige Herrar.

Quorund. Em. Folkens Konungar hersta öfwer dem/ och de som öfwer dem wäldet hafwa/ kallas Wälgjernings-män.

Præterquam quod vocabulum *verldslige* superfluum atque extra Textum Græcum sumtum est (non enim Cœlestes hic dominantur reges) circa vocabulum *εὐσεβέστες* quod Svecus vertit *Nådige*/ quæri potest recte ne id sit factum? de eo ultro citroque disputari videas. *εὐσεβέστην* compositum ex *εὐ* & *εργον* (bene, opus) potius beneficum liberalem quam clementem

tem significare, differentiamque inter voces *laos* atque *ἐλεησιμος* quis non videt?

Harum prior denotans propitium clementem gratiosum semper non bonum solum immeritum alteri erogatum, sed & superiorem a quo illud proficitur, supponit, unde de misericordia DEI erga peccatores in N. T. occurrit, & quidem bis tantum in hac significatione, sc. Ebr. VIII: 12. atque Matth. XVI: 22. vid. STOCKII Clavis N. T. p. 491. Posterior beneficia solummodo respicit, h. e. bona ad quæ præstanda quis stricte non est obligatus, itaque propius utique ad ipsam vocem redditur Benefactor *Wälgjærningsman*. Quinam vero hic per *svæjatas* intelligantur, regnantes ne an eorum ministri, loca indicant parallela Matth. XX: 25 atque Marc. X: 42. Addunt quidam hoc incommodi ex versionibus ejusmodi qualis Lutheri & Sveci est, ortum esse quod multi se, imo per plurimi Dominos & Dominas gratiosos vocari patiantur. Non mirantur regnantes, qui clementiam suis præstare possunt subjectis, hoc Titulo insigniri, qui nec hujus dicti versione nitatur cum & in populo DEI *נריכים* aliis honorum nominibus Principes dicti fuerint; sed nobiles quosvis & modicæ omnino extra plebejum ordinem conditionis homines, qui ne quidem signa clementiæ ulla in alios edere possunt, cum alienæ potius misericordiæ aptissima sint subjecta, eo processisse, ut *nädig/nädiga* salutari velint. Verum hi, ut ut jure querantur de profusione verborum ejusmodi publicorum, tamen nondum probarunt inde, unde volunt vanitatem istam natales repètere. In versa potius
ra-

ratione res se habuit. Scil. jam ante Lutherum pro *Benefactor* invaluerat illud *Gratiosus*, ut Principum & Magnatum cognomen, inque desuetudinem plane, ut Titulus magnorum virorum, abierat priscum illud *εὐεργετης*. Itaque vir B. ut rectius a rudioribus etiam intelligeretur, maluit usitatiorē jam eo tempore, sed æquipollentem honoris Titulum adhibere, quam voci presse inhærendo minus a lectore intelligi, si scil. posuisset *Gutthäter* / loco *Gnädige Herrn*. Quo te vultu exiperet vir quidam in Regno Primarius, si loco tituli, qui ipsi vi muneris competit, tuo illo: *Wälgjeringesman* liberaliter honorare velles? Nil proinde, quantum video, in hoc loco a Luthero & interprete Sveco peccatum est. Si scrupulosiorum hic omnino habenda esset ratio, sufficeret notula ad marginem indicare quid *εὐεργετης* vi vocis significet. Abusus autem, si qui ex ista versione existissent; quod tamen nondum ut dixi, probatum est, illi neutri imputari possunt, utpote ex *accidenti*, non *per se*, inde provenientes: Satis habeamus utrumque interpretem longe alia spectasse.

Loc. III. Matth. II: 11.

T. O. καὶ ἀνοίξαντες τὰς θησαυροὺς αὐτῶν.

V. S. Och uplåtö sina häfsvor ic.

N. L. Och uplåtö sina käril.

Unicum tantum hic notamus, interpretem non satis feliciter vertere *häfsvor* / *θησαυροὺς* enim hic sumitur meronymice pro vasculo, arcu, repositoio, receptaculo & loco ubi res prætiolæ & bonæ conservantur, ut videri potest in libr. cit. p. 468, ubi illam signifi-

cationem auctor huic loco tribuit, quod & ante illum Lamb. Bos, Cornelius Adami aliique observarunt. Vocabulum vero *håfwor* opes, divitiæ &c. in lingua Svecana non sumitur nec sumi debet pro vasculo, sed pro possessione aliqua, quæ per naturam vel gratiam, necessario vel Contingenter cui competit; est enim a rad. Svec. *håfwa* habere. Sic enim rectè adhibetur ab interprete Sveco 2. Cor. IV: 7. *Wi bære wåra håfwor i lerkåril;* ibi namque rectè distinguitur inter *håfwor* & *kåril*/ quorum unum est continens alterum contentum. *Uplåta* autem *finå håfwor*/ apperire divitias, locutio esset in lingua nostra insuetior.

Loc. IV. Joh. VIII: 59.

T. O. *ἤραυ εἰς Νίβες, ἢ α βαλῶν ἐπ' αὐτὸν* &c.

V. S. *Lå togo de up stenar til at kasta honom/ men JESUS gøimde sig undan och gick utaf Templet.*

N. E. *Fördenskul uptogo de stenar til, at kasta honom/ men JESUS gøimde sig undan och gick utaf Templet/ framgåendes emellan dem/ och gick (dem) således förbi.*

Cur verba *διελθὼν αὐτῶν* non expriment neque Lutherus neque Noster, causa sine dubio est, quod desint in Codicibus nonnullis, & versionibus præterea quibusdam, speciatim vulgata. Immo existere qui pro glossemate omnino haberent ex Luc. IV: 30 ubi agitur de JESU per confertam Nazarethanorum turbam, transeunte, & quidem nemine lædente, petito, quo pertinent ERASMUS, BEZA, GROTIUS,

MILLIUS. Verum a plurimis jam dudum & præcipue a GLASSIO in Philol. Sacra l. I. Tor. 2. 9. p. 166. 197. & FRANCKIO obs. Germ. p. 205 seqq. sicut & HOMBERG loci *ἡριστοτητα* salvam agnoscit, demonstratum est, verba illa ad textum originale[m] pertinere, quia in plerisque, iisque probatæ fidei Codicibus reperiuntur, & præterea a Syro exprimuntur, interprete omnium antiquissimo, ut non sine ratione censent docti, eoque nomine vulgatæ præferendo. Hinc versio Gallica hæc etiam habet verba: Mais JESUS se cacha, & sortit du Temple agant passe au travers de eux: & ainsi s' en alla. Qui ex Luca huc translata esse volunt, nullis solidis rationibus nituntur, nec veri speciem opinioni suæ conciliare valent, cum ille locus nostro parallelus censeretur nequeat, ad aliam quippe occasionem referendus, ut dudum ab aliis observatum est. Patet itaque æquum esse, ut illa versioni etiam Svecanæ inferantur. Pluribus quidem hanc persequi materiem animus erat, verum angustia, qua premimur temporis & Typographiæ, hoc vetuit; quare B. L. nos excusatos habeas, rogo.

S. D. G. s.

